

Referat III B 5; daar werden dus alle gegevens verzameld die *Sicherheitspolizei* en *Sicherheitsdienst* uit Nederland naar Berlijn stuurden plus de gegevens, die men met betrekking tot Nederland uit andere bronnen kreeg.

Het gehele *Reichssicherheitshauptamt* ressorteerde onder Himmler. Als *Chef der deutschen Polizei* had deze evenwel, gelijk gezegd, ook de *Ordnungspolizei* onder zich; zij werd op grond van haar uniform meest de 'Grüne Polizei' genoemd; de gewone straatpolitie behoorde er toe, maar ook de politie-te-water, de luchtbeschermingsdienst en de brandweer. Ook deze *Ordnungspolizei* werd van een apart *Hauptamt* uit geleid en maakte daarmee deel uit van Himmlers SS-rijk.

Dat rijk telde nog meer *Hauptämter*. Eén bemoeide zich met de organisatie en administratie der concentratiekampen (het komt in een later deel uitvoerig ter sprake), een ander, het *SS-Hauptamt*, met de aanwerving, de ideologische scholing en de training van leden van de SS en de politie. Hoofd van dit *SS-Hauptamt* was een zeldzaam eigengereide, jegens Himmler zeldzaam kruiperige Zuidduitsler, Gottlob Berger; van '40 af gaf deze onaangename intrigant zich ook in Nederland moeite, een maximum aan vrijwilligers aan te werven voor de *Waffen-SS*.

De ideologie waarmee al deze apparaten en organisaties doordrenkt werden, was die van de absolute, meedogenloze gehoorzaamheid aan de *Reichsführer-SS* en van de absolute, meedogenloze superioriteit van het z.g. 'Arische' 'ras'. Beide begrippen uit het Nazi-jargon plaatsen wij tussen aanhalingstekens; beide waren het politieke ficties. Ficties evenwel, die voor miljoenen de kracht hadden van religieuze dogma's welke ook in het persoonlijk leven diep ingrepen: elk lid van de (*Allgemeine*) SS dat in het huwelijk wilde treden, moest Himmler om verlof vragen en daartoe ten genoegen van weer een ander *Hauptamt* (het *Rasse- und Siedlungshauptamt*) van zich en zijn bruid de 'raszuiverheid' bewijzen; de *Waffen-SS* was minder kieskeurig.

Vraagt men nu: hoe slaagde Himmler er in, de veelheid van de formeel aan hem ondergeschikte organisaties (wij hebben ze lang niet alle opgesomd) persoonlijk te beheersen? – dan moet het antwoord luiden dat dit, al zijn bezeten ijver en al zijn reizen en trekken ten spijt (hij had een eigen vliegtuig), een onmogelijke opgave was. Naarmate zijn SS-rijk groeide, werden de centrifugale tendenzen sterker; maar er bleef toch ook een gelijkgerichtheid bestaan: gelijkgerichtheid op Himmler zelf die bij zijn talloze medewerkers gevoelens van ontzag, ja van aanhankelijkheid wekte, en gelijkgerichtheid op de SS-ideologie. Dat nam niet weg dat Himmler reeds vóór de oorlog de organisatorische beheersing van zijn imperium als een reëel probleem was gaan zien. Hij koos als oplossing (dat werd al in november '37 bepaald) dat,